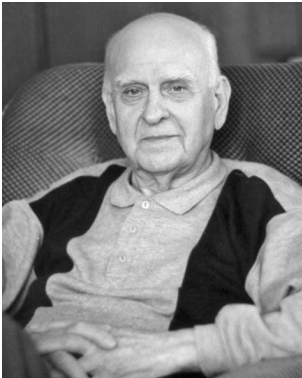

Ю. М. Ранюк

Лазарев Борис Георгійович

ЛАЗАРЕВ Борис Георгійович (24. 07(06. 08). 1906, с. Миропілля, нині Краснопіл. р-ну Сум. обл. - 20. 03. 2001, Харків) - фізик. Канд. (1938, без захисту дис.), д-р (1944) фіз.-мат. н., професор (1944), академік НАНУ (1951). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1966). Сталінська премія (1951), Держ. премія УРСР у галузі н. і т. (1982), премія ім. М. Боголюбова НАНУ (1997). Орден «За заслуги» 3-го (1996) та 2-го (1999) ступ. Державні нагороди СРСР. Закін. Ленінгр. політех. інститут (нині С.-Петербург, 1930). Працював у Ленінгр. (1928-32) та Урал. (м. Свердловськ, нині Єкатеринбург, РФ; 1932-37, від 1938 - зав. кріоген. лаб.) фіз.-тех. інститутах; від 1937 - у ННЦ «Харків. фіз.-тех. інститут» НАНУ: 1938-88 - зав. кріоген. лаб., зав. відділів фізики твердого тіла і конденсат. стану речовини та фізики низьких т-р, 1956-75 - заступник директора, 1988-2001 - радник при дирекції; одночасно 1944-53 - завідувач кафедри фізики Харків. с.-г. інституту. Дослідж. у галузі фізики твердого тіла і конденсат. стану речовин, фізики низьких т-р, надпровідності, кріоген. та вакуум. техніки. Відкрив ядер. парамагнетизм твердого водню (1936, разом з Л. Шубніковим), ефект Шубнікова-Де Хааза у цинку (1939, разом з Н. Нахімовичем, О. Парфьоновою), детекторні властивості надпровідників (1948, з [О. Галкіним](#)), вивчив ефект Де Хааза-ван Альфвена у низці металів (1949-51, з [Б. Веркіним](#), М. Руденко та ін.), перехід $2\ 1/2$ роду в металах при пружних деформаціях (1963-65). Дослідив низку властивостей надплин. гелію: товщину плівки змочування та швидкість

руху (1938); розділення ізотопів гелію, одержання He3 (1950-63, з Б. Есельсоном та ін.); створив метод одержання високого тиску за будь-яких низьких т-р (т. зв. льодова бомба; 1941-44, з Л. Кан-Лазаревою). Вивчив надпровідники під тиском та їхні термодинам. властивості (1944-48, з Л. Кан-Лазаревою, О. Судовцовим), відкрив та дослідив електронно-топол. фазові переходи в металах (1963-80, з І. Ліфшицем та ін.). Під керівництвом Л. створ. надпровідні матеріали з високими критич. параметрами, надпровідні соленоїди з магніт. полями до 220 кЕ; розробив кріоконденсійні (з [Бі Боровиком](#) та ін.), кріoadсорбційні (з М. Федоровою) високовакуумні насоси (1951-59). Заснував наук. школу.

Основні праці

Supraconductivity and the Hall effect // Nature. 1934. Vol. 134, № 3378 (співавт.); Об изменениях сверхпроводящих свойств таллия под давлением // Докл. АН СССР. 1949. Т. 69, № 2 (співавт.); Развитие досліджень з фізики низьких температур на Україні // УФЖ. 1967. Т. 12, № 1; Роль УФТИ в развитии исследований по физике и технике низких температур // Развитие криогеники на Украине: Сб. науч. тр. К., 1978; Магнитные свойства массивного гидроэкструдированного диспрозия // ФММ. 1990. № 5 (співавт.); Наноструктура сверхпроводящего сплава ниобий-титан // ФНТ. 1998. Т. 24, № 3 (співавт.); К истории криогенной лаборатории УФТИ-ННЦ «ХФТИ» // Там само. 2000. Т. 26; Релаксационные процессы в аморфных пленках моноатомных металлов // Там само. 2001. Т. 27, № 9-10 (співавт.)

Рекомендована література

1. Борис Георгійович Лазарев // Україна. 1955. № 1;
2. Борис Георгиевич Лазарев // ФНТ. 1981. Т. 7, № 8;
3. Березняк П. А. Борис Георгиевич Лазарев. К., 1986;
4. Борис Георгиевич Лазарев: Библиография ученых Украинской ССР. К., 1986;
5. 90-річчя академіка НАНУ Б. Г. Лазарева // Вісн. НАНУ. 1996. № 9-10.

Бібліографічний опис:

Лазарев Борис Георгійович / Ю. М. Ранюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський,

М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут
енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:
<https://esu.com.ua/article-52939>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним
законодавством України

([докладніше](#)).